

створення необхідної інфраструктури, тощо) та темпів реформування “шокова терапія” чи градуалізм.

Література

1. Гончаров Ю.В. Світ. Європа. Україна: Трансформація економіки та інтеграція / Ю.В. Гончаров, Ю.О. Петін, О.М. Сальник. – К.: Знання України, 2007. – 504 с.
2. Котц Девид М. Государство и экономическая трансформация: российский и китайский опыт перехода к рынку // Вестник Санкт-Петербургского университета. – Серия: Экономика. – 2005. – Вып. 2. – С. 48-64.
3. Попов В. Шокотерапия против градуализма: 15 лет спустя // Вопросы экономики. – 2007. – № 5. – С. 81-99.

Жанна КРИСЬКО

Тернопільський національний економічний університет

СУТНІСТЬ ВЕРТИКАЛЬНО ІНТЕГРОВАНІХ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

У сьогоденних умовах господарювання, коли виробництво більшості товарів характеризується наявністю складної системи виробничих зв'язків, вертикальна інтеграція підприємств розглядається як одна з важливих тенденцій розвитку багатьох сфер діяльності, що передбачає впорядкування і координування складових галузевого (технологічного) ланцюга і забезпечує отримання взаємної вигоди сторонами-учасниками. Мотивацією створення таких підприємств є високий рівень ризику самостійного існування на ринку та прагнення отримати вищий рівень ринкового впливу.

Активізація процесів інтеграції підприємств і створення інтегрованих структур зумовлює підвищення інтересу наукових кіл до цієї проблематики.

Поняття «вертикально інтегроване підприємство» є сучасним поняттям менеджменту, яке є офіційно визнаним і використовується на рівні підприємства в практичній діяльності й передбачено нормативними документами, зокрема, Наказом Державної служби статистики України «Про затвердження Методики розрахунку основного виду економічної діяльності підприємства». Згідно даного наказу при визначенні основних видів діяльності і поданні статистичної звітності – форма № 1-підприємство (річна), підприємства мають право виокремлювати вертикальну інтеграцію, при цьому вертикальна інтеграція трактується як спосіб здійснення діяльності в межах одного підприємства, коли виробництво здійснюється послідовно, а продукція, що вироблена на одній стадії виробництва, є чинником виробництва на наступній стадії в межах одного підприємства [1].

Проведений аналіз основних видів діяльності 14 найбільш вагомих підприємств Тернопільської області, які у 2011 р. охоплювали 92 % будівельного ринку регіону виявив специфіку їх діяльності: підприємства будівельної галузі повністю забезпечують і контролюють силами власних підрозділів увесь виробничий ланцюг, тобто будівельні підприємства надають послуги генерального підряду, проводять будівельно-монтажні роботи, надають автотранспортні послуги, житлово-експлуатаційне обслуговування, здійснюють проектні роботи, мають потужності з виробництва будівельних матеріалів – товарного бетону та металоконструкцій, світловідбиваючих алюмінієвих і ПВХ-конструкцій, надають повний комплекс послуг зі створення вентиляційних систем і систем кондиціонування. Отже, простежується об'єднання в єдиний технологічний процес усіх або основних ланок будівництва – від виробництва будівельних матеріалів до проведення завершальних оздоблювальних робіт, тобто повного циклу будівельних робіт.

Виходячи з цього, а також зважаючи на визначення сутності вертикально інтегрованих підприємств, що подано у нормативних документах, вважаємо за доцільне окреслювати підприємства будівельної галузі як вертикально інтегровані. При цьому поняття «вертикально інтегроване підприємство будівельної галузі» нами трактується так: вертикально інтегроване підприємство будівельної галузі – це підприємство з наявністю специфічного вертикально інтегрованого ланцюга «виробництво будівельних матеріалів – будівництво, у т.ч. девелопмент – продаж готових об'єктів». Зауважимо, що вертикально інтегроване підприємство – це не є вертикаль управління, тобто вертикально інтегроване підприємство, в нашому розумінні, це поєднання технологічного процесу, а не поєднання підпорядкованості, ієрархічності та керованості управлінських рівнів.

Варто зазначити, що вертикально інтегроване підприємство будівельної галузі забезпечує потреби власних проектів у будівельних потужностях на 80-85 %, залучаючи підрядників на обмежений перелік робіт: облаштування пальового поля, збір ліфтових конструкцій, підключення зовнішніх мереж інженерії.

Вертикальна інтеграція розширює масштаб і силу впливу підприємства в галузі, що створює для нього певні конкурентні переваги та зміцнює конкурентні позиції.

Дослідження середовища структурних змін у будівельній галузі дозволило констатувати, що, незважаючи на її статус як базової в українській економіці, галузь займає незначну частку у валовій доданій вартості (порівняно з розвинутими країнами і постсоціалістичними країнами Європи), що зумовлюється не вирішеними проблемами структурної політики та її неузгодженістю з інноваційною моделлю розвитку економіки. Будівельна галузь однією з перших відчула на собі наслідки світової фінансової кризи: у 2009 р. внесок галузі у валовий внутрішній продукт України склав лише 22,1 млрд. грн. (2,42 %), що на 8,4 млрд. грн. менше порівняно з 2007 р. [2].

Література

1. Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Методики розрахунку основного виду економічної діяльності підприємства за допомогою спеціального програмного модуля» за № 175 від 18.05.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0175202-09>. – Назва з екрану.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. – Назва з екрану.

Максим КРОПИВКО

ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ТА ЇХ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нині в Україні особливої гостроти набувають проблеми розвитку фермерських господарств України та їх інвестиційної діяльності. В 2010 р. господарську діяльність здійснювало близько 42 тис. фермерських господарств, у користуванні яких знаходилося 4,3 млн га землі, що у середньому на господарство становить понад 100 га сільськогосподарських угідь. Частка фермерських господарств у валовій продукції сільського господарства складає 5 %, або понад 5 млрд. грн.

Інвестиції фермерських господарств мають тенденцію до зростання. Лише у 2010 р. їх обсяги у фермерських господарствах досягли близько 0,7 млрд грн, а протягом останніх п'яти – 3,2 млрд грн. Найбільші обсяги фермерських інвестицій мали місце у 2008 р. Вони склали понад 1 млрд грн, або майже 7 % загального обсягу інвестування у галузь, що з розрахунку на 1 господарство становило близько 26 тис. грн, або 253 грн на 1 га сільськогосподарських угідь. У 2010 році обсяг інвестицій фермерських господарств зріс і склав 93 % відповідного показника докризового 2007 р., або 154,3 грн на один га сільськогосподарських угідь.

Загальні обсяги державної інвестиційної підтримки фермерських господарств у 2010 р. порівняно із 2000 р. зросли більш, ніж у 18 разів, хоча з розрахунку на 1 га ріллі залишаються